

Висновки Верховного Суду України, викладені у рішеннях, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 111¹⁶ ГПК України, за I півріччя 2013 р.

Спори, що виникають із договорів про надання послуг

1. За змістом положень ст. 1212 ЦК України про зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави цей вид зобов'язань породжується наявністю таких юридичних фактів: 1) особа набула або зберегла у себе майно за рахунок іншої особи; 2) правові підстави для такого набуття (збереження) відсутні або згодом відпали. А отже, кошти, отримані як оплата за виконання робіт за договором

і набуті за наявності правових підстав для цього, не можуть бути витребувані згідно зі ст. 1212 ЦК України як безпідставне збагачення.

При цьому факт виявлення внутрішньою ревізією суб'єкта господарювання порушень, допущених під час виконання робіт за договором, не впливає на умови спірних договірних відносин і не може змінювати їх (постанова Верховного Суду України від 22 січня 2013 р. у справі № 3-69 гс 12).

2. За змістом п. 14 Порядку забезпечення споживачів природним газом забороняється позадоговірне транспортування природного газу, надання послуг (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1729) з його постачання системою розподільних газопроводів можливе лише за умови укладення з постачальниками відповідних договорів згідно з пунктами 9, 10 зазначеного Порядку (у редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин; постанова Верховного Суду України від 5 березня 2013 р. у справі № 3-4 гс 13).

3. Відповідно до Закону України від 9 липня 2010 р. № 2479-VI «Про Національну комісію регу-

лювання ринку комунальних послуг України» (назва Закону у редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин), яким, зокрема, внесено зміни до ряду законодавчих актів у сфері теплопостачання, тарифи на теплову енергію для суб'єктів природних монополій із 22 липня 2010 р. (із часу набрання зазначеним Законом чинності) встановлює саме ця Національна комісія. Отже, при визначенні суми заборгованості відповідного суб'єкта господарювання за поставлену теплову енергію слід брати до уваги час виникнення такої заборгованості та керуватися діючими на цей час тарифами, затвердженими Національною комісією (постанова Верховного Суду України від 28 травня 2013 р. у справі № 3-9 гс 13).

Спори, що виникають із договорів найму (оренди), лізингу

Відносини, що виникають у зв'язку з договором фінансового лізингу, регулюються положеннями ЦК України про лізинг, найм (оренду), купівлю-продаж і поставку з урахуванням особливостей, встановлених спеціальним законом, а саме — Законом України від 16 грудня 1997 р. № 723/97-ВР «Про фінансовий лізинг». Так, наслідки неналежного виконання договору фінансового лізингу лізингоодержувачем визначено ст. 10 Закону. Зокрема, п. 6 ч. 1 цієї

статті передбачає право лізингодавця на відшкодування збитків відповідно до закону та договору. А отже, положення ч. 2 ст. 785 ЦК України про відповідальність наймача у разі неповернення предмета найму не застосовуються до правовідносин, що виникають із договору фінансового лізингу, оскільки останні регулюються спеціальним законом (постанова Верховного Суду України від 29 січня 2013 р. у справі № 3-70 гс 12).

Справи про банкрутство

Передбачена абз. 2 ч. 4 ст. 12 Закону України від 14 травня 1992 р. № 2343-XII «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (у редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин) загальна заборона на нарахування штрафу і пені протягом часу дії мораторію на задово-

лення вимог кредиторів не обмежується припиненням заходів забезпечення конкурсних вимог, а отже, неустойка за невиконання поточних грошових зобов'язань упродовж дії мораторію не нараховується (постанова Верховного Суду України від 12 березня 2013 р. у справі № 3-71 гс 12).

Справи про відшкодування шкоди

За змістом ст. 1166 ЦК України для застосування такої міри відповідальності, як стягнення збитків необхідною є наявність усіх елементів складу цивільного правопорушення, а саме: протиправної поведінки, збитків, причинного зв'яз-

ку між протиправною поведінкою боржника та збитками, вини. За відсутності хоча б одного із цих елементів цивільно-правова відповідальність не настає (постанова Верховного Суду України від 22 січня 2013 р. у справі № 3-72 гс 12).

Спори, що виникають із договорів страхування

Закон України від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» не передбачає права Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та

професійних захворювань України у разі здійснення ним страхової виплати застрахованій особі за договором особистого страхування пред'явити зворотну вимогу до винної особи (постанова Верховного Суду України від 5 лютого 2013 р. у справі № 3-1 гс 13).

Спори про право власності та інші речові права

Вирішуючи спір про витребування майна з чужого незаконного володіння в порядку ст. 388 ЦК України, суд має встановити, чи вибуло спірне майно із володіння власника або особи, якій

він передав його у володіння, за наявності на це згоди законного розпорядника такого майна (постанова Верховного Суду України від 12 лютого 2013 р. у справі № 3-3 гс 13).

Спори щодо застосування законодавства про захист економічної конкуренції

Невиконання розпоряджень, рішень та вимог органу Антимонопольного комітету України, у тому числі ненадання суб'єктом господарювання на вимогу відділення Антимонопольного комітету України інформації, необхідної для дослідження ринків, відповідно до ч. 2 ст. 22 Закону України від 26 листопада 1993 р. № 3659-XII «Про

Антимонопольний комітет України» тягне відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема Закону України від 11 січня 2001 р. № 2210-III «Про захист економічної конкуренції» (постанова Верховного Суду України від 12 березня 2013 р. у справі № 3-5 гс 13).

Спори щодо виконання господарських зобов'язань. Відповідальність за порушення зобов'язань

До суб'єктів підприємницької діяльності, які використовують для провадження своєї діяльності нежилі будинки і приміщення, що належать таким суб'єктам на праві власності або орендовані ними на підставі договору, у разі несвоечасного розрахунку за спожиті комунальні послуги не застосовуються положення Закону України від 22 листопада 1996 р. № 543-ВР «Про відповідальність за несвоечасне виконання грошових зобов'язань», натомість слід керуватися вимогами спеціального нормативного акта — Закону

України від 20 травня 1999 р. № 686-XIV «Про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за несвоечасне внесення плати за спожиті комунальні послуги та утримання прибудинкових територій». При цьому розмір пені має становити 1 % від суми прострочення платежу за кожен день прострочення, якщо інший розмір пені не встановлено угодою сторін, але не більше 100 % загальної суми боргу (постанова Верховного Суду України від 16 квітня 2013 р. у справі № 3-6 гс 13).

Справи про захист ділової репутації та спростування інформації

Розглядаючи спори про спростування поширеної у ЗМІ інформації, визнання її такою, що дискредитує суб'єкта господарювання, суд має з'ясувати характер таких відомостей (зокрема, чи є вони фактичним твердженням або оціночним судженням), наявність/відсутність у публікації

фактичних даних про відповідні події, тверджень про спосіб ведення чи результати господарської діяльності, що порочать ділову репутацію та дискредитують суб'єкта господарювання (постанова Верховного Суду України від 28 травня 2013 р. у справі № 3-7 гс 13).

Спори, що виникають із корпоративних відносин

Поняття «рішення про вчинення значного правочину» та «рішення про попереднє схвалення значних правочинів» законодавчо розмежовані. При цьому прийняття загальними зборами акціонерів рішення про вчинення такого правочину кореспондує виконавчому органу товариства обов'язок вчинити конкретний значний правочин. Водночас прийняття загальними зборами акціонерів товариства рішення про попереднє схвалення значних правочинів, що можуть вчинятися ним протягом року, означає лише згоду на можливість вчинення таких правочинів у майбутньому.

Внаслідок такого погодження не настає юридичного факту, з яким закон пов'язує виникнення в акціонерного товариства обов'язку здійснити викуп акцій акціонера. А отже, голосування проти прийняття загальними зборами рішення про попереднє схвалення значних правочинів відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 68 Закону України від 17 вересня 2008 р. № 514-VI «Про акціонерні товариства» не є підставою для здійснення обов'язкового викупу належних акціонером акцій, якщо він цього вимагає (постанова Верховного Суду України від 21 травня 2013 р. у справі № 3-8 гс 13).